

20.3.2014

Opetus- ja kulttuuriministeriö

24. 03. 2014

no. ...85.../040.../2012

Opetus- ja kulttuuriministeriö
lukiontuntijako@minedu.fi

Lausuntopyyntö 10.1.2014, OKM/85/040/2012

Lukiokoulutuksen yleisiä valtakunnallisia tavoitteita ja tuntijakoa valmistelevan työryhmän ehdotus: Tulevaisuuden tuntijako

Opetus- ja kulttuuriministeriö asetti 21.12.2012 työryhmän valmistelemaan ehdotukset lukiokoulutuksen yleisten valtakunnallisten tavoitteiden sekä lukiokoulutuksen tuntijaon uudistamiseksi. Työryhmä on valmisteellut kolme vaihtoehtoa A, B ja C ehdotuksiksi lukion tulevaksi tuntijaoksi. Näissä kaikissa tavoitteena on yleissivistyksen vahvistaminen sekä jatko-opintojen ja työelämän kannalta tarvittavien tietojen ja taitojen hankkiminen. Vaihtoehdot poikkeavat toisistaan valinnaisten kurssien, uusien opetusta eheyttävien teemaopintojen ja pakollisena opiskeltavien oppiaineiden määrän suhteen. Valinnaisuus korostuisi eniten vaihtoehtoisissa A ja B, kun taas vaihtoehtoisissa C olisi kaikkia luonnontieteellisiin sekä humanistis-yhteiskunnallisiin ja katsomuksellisiin opintoihin luokiteltavia oppiaineita opiskeltava vähintään yhden kurssin verran. Lukion oppimäärän laajuus säilyisi kolmena vuotena ja 75 kurssina.

Valtiovarainministeriön lausunto

Lukiolla on kaksinainen tehtävä: tarjota nuorille ja aikuisille yleissivistävää koulutusta sekä antaa valmiudet jatko-opintoihin erityisesti yliopistossa, ammattikorkeakoulussa tai lukion oppimäärään perustuvassa ammatillisessa koulutuksessa. Nämä tehtävät ovat osin ristiriidassa keskenään. Yleissivistävä tehtävä vaatisi mahdollisimman laveaa tuntijakoa, joka toteutuu melko suurella pakollisten kurssien osuudella. Jatko-opintomahdollisuudet turvaava tehtävä toteutuisi parhaiten, kun opiskelija voi keskittyä tiettyihin ydinoppiaineisiin riittävällä syvyydellä.

Todennäköisesti, työmarkkinoiden näkökulmasta, mahdollisimman suuri valinnanvapaus olisi hyvä ja mahdollistaisi tulevaan ammattialaan erikoistumisen jo nuorena. Suuri osa lukioikäisistä ei kuitenkaan vielä kykene tekemään sitovia päätöksiä potentiaalisten työurien suhteen, jolloin mahdollisimman yleissivistävä koulutus olisi oppilaan eduksi. Voidaan siis helposti argumentoida, että sekä pakollisuus että vapaaehtoisuus kuuluvat lukion tuntijakoon.

Yleisesti vapaaehtoisuuteen perustuvat päätökset ovat optimaalisia, ellei ole erityisiä syitä tätä periaatetta vastaan (esimerkkinä toisaalta vaikkapa eläkkeen kerryttäminen).

Esitys pyrkii yleissivistyksen vahvistamiseen. Tämän lisäksi siinä on nostettu esiin huoli yleisten taitojen oppimisesta, kuten työelämävalmiuksien ja tietojen kriittisen tulkitsemisen taitojen kehittäminen. Nämä ovat tärkeitä asioita, mutta niihin vastaaminen jää raportissa avoimeksi.

Mikäli tuntijaossa päädytään ottamaan käyttöön oppiainerajat ylittäviä kursseja luonnontieteissä sekä humanistis-yhteiskunnallisissa ja katso-muksellisissa opinnoissa, tulee huolehtia, että nämä palvelevat myöhempiä opintoja ja opinnoissa edistymistä, eivätkä jää OAJ:n lausumaa lainaten ”kevyiksi esittelykurseiksi” ja ole ”opintojen kannalta tyhjäkäyntiä”. Tässä yhteydessä uudenlaisten opetusmenetelmien käyttöönotto saattaisi olla paikallaan (esim. Problem based learning). Hyvin toteutettuna ainerajat ylittävien opintokokonaisuuksien arvonnaisa voi olla suuri, jos opiskelijat saadaan samassa yhteydessä motivoitua ja informoitua valitsemaan heille parhaiten soveltuvia valinnaisia kursseja. Tässä yhteydessä opinto-ohjauksen merkitys korostuu ja sen uudistaminen on varsin perusteltua.

On nähtävissä, että lähivuosina tarvitaan joustavia yhteistyöjärjestelyjä kuntien välillä lukiopalvelujen turvaamiseksi. Muistiossa esiin nostettu kansainvälisyyden, valtakunnallisuuden ja projektimaisuuden suurempi hyödyntäminen on tärkeää tätäkin murrosta ajatellen.

Ehdotuksen vaikutusarvio on suppea. Arviossa todetaan, että ehdotuksella olisi lievä kustannuksia alentava vaikutus. Tämä on oikea kehityssuunta, mutta esityksessä olisi hyvä yksilöidä tarkemmin, mihin tämä näkemys perustuu.

Ehdotetut kolme mahdollista tuntijakovaihtoehtoa painottaisivat kaikki valinnaisia kursseja jonkin verran enemmän kuin voimassa oleva tuntijako. Pienemmissä lukioissa voi valinnaisten kurssien toteuttamisessa käytännön ongelmaksi muodostua opiskelijoiden riittävyys, jos kaikissa aineissa ei välttämättä saada täysiä ryhmiä. Tällä voi olla vaikutuksia myös opettajien riittäviin tuntimääriin ja sitä kautta kelpoisuusvaatimukset täyttävien opettajien saatavuuteen. Jos oppilaat joutuvat matkustamaan naapurilukioon tietyn aineen opetusta saadakseen, voi kuljetukselta aiheutua kustannuksia koulutuksen järjestäjille.

Myös taloudellisista näkökohdista olisi perusteltua selvittää ja arvioida uskonnon ja terveystiedon asemaa erillisinä lukion oppiaineina. Uskontoa on esitetty korvattavaksi mm. uskontotiedolla/-tieteellä tai etiikalla. Terveystiedon sisältöjä olisi mahdollista käsitellä muiden oppiaineiden yhteydessä tai niitä yhdistävänä teemana.

Ehdotuksen 5 §:ssä säädettäisiin monipuolisten opiskeluympäristöjen hyödyntämisestä ja siitä, että ne lisääisivät työelämän, jatko-opintojen sekä tieto- ja viestintäteknologian tuntemusta. Ehdotuksesta ei kuitenkaan käy ilmi, onko työryhmä tehnyt arviota siitä, missä määrin nykyiset oppimisympäristöt vastaavat tähän tavoitteeseen vai tarvittaisiinko oppimisympäristöissä muutoksia. Mahdolliset muutokset voivat aiheuttaa koulutuksen järjestäjille kustannuksia.

Ehdotus tulee käsitellä asetusvaiheessa kuntalain (365/1995) 8 § mukaisesti kunnallistalouden ja -hallinnon neuvottelukunnassa.

Valtiosihteeri
kansliapäällikkönä

Martti Hetemäki

Osastopäällikkö,
budjettipäällikkö

Hannu Mäkinen

Tiedoksi

VM: KAO/Savolainen, KO/Kotamäki, BO/Klimenko

